

Nr 515.

Av herr Jönsson i Fridhill, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 187, med förslag till ecklesiastik boställsordning m. m.

Att förenkling av förvaltningen av den ecklesiastika jorden är nödvändig kan säkerligen icke bestridas. Däremot gå meningarna starkt isär när det gäller ifrågasätta nya former för denna förvaltning. Under det utredningsarbete, som föregått Kungl. Maj:ts föreliggande proposition nr 187, har som bekant 1927 års prästlönesakkunniga i sitt den 31 december 1929 avgivna betänkande föreslagit centraliserad förvaltning, varemot de utredningsmän och sakkunniga, som uppgjort det förslag varpå propositionen grundats, förorda en till pastora-ten decentraliserad förvaltning.

I valet mellan olika förvaltningsformer är enligt min mening decentralisations-tanken den mest tilltalande och denna form av förvaltning både kan och bör göras ändamålsenlig och lämplig samt rätt ordnad icke heller tillnärmelsevis behöva kräva de kostnader som ifrågasatts för en centraliserad förvaltning.

Jag vill likväl icke undertrycka den uppfattningen, att det med fullt fog kan ifrågasättas, huruvida församlingarna genom sina egna organ alltid äro kompetenta eller lämpliga att handhava förvaltningen av den ecklesiastika jorden, och att det därför varit både för församlingarnas egen del och för det allmänna lyckligast, om länsstyrelserna eller domkapitlen gjorts till förvaltande myndigheter. Ur synpunkten att domkapitlen hava som sin uppgift att vårda den kyrkliga egendomen, vore det mest tilltalande att desamma hade förvaltningen sig anförtrodd, men dels på grund av att förvaltningsangelägenheter i allmänhet handläggas av länsstyrelserna och dels med hänsyn till att ett län torde vara en lämpligare enhet, skulle det ur olika synpunkter varit välbetänkt om utredningen valt en förvaltningsform som gjort länsstyrelserna till förvaltande myndighet.

Då emellertid de första prästlöneregleringarna utgå redan den 1 maj 1934 och det vore i hög grad önskvärt att ändring av formerna för förvaltningen dess-förinnan kunde komma till stånd, anser jag att föreliggande Kungl. Maj:ts proposition bör antagas, så mycket hellre, som densamma i betydelsefulla hän-seenden beaktat de erinringar, som framställts mot utredningsmännens och sak-kunnigas förslag. I högst väsentliga avseenden har departementschefen verk-ställt omarbetning, i några fall av så vital betydelse att även den, som hade en så kritisk inställning, att förslag i ämnet icke lämpligen efter de föreliggande

riktlinjerna kunde läggas till grund för proposition till riksdagen, nu torde vara oförhindrad att intaga en mera välvillig ståndpunkt. Man behöver i sådant hänseende endast erinra om skillnaden mellan utredningsmännen och de sakkunnigas förslag beträffande skogsförvaltningen och propositionens ståndpunkt samt om de vidgade möjligheter till försäljning av kyrklig jord som nu föreslås jämfört med den negativa ståndpunkt, som utredningsmän och sakkunniga intogo i denna betydelsefulla fråga.

Detta omdöme bör likväl icke hindra att flera betydelsefulla detaljer i propositionen böra noggrant övervägas innan densamma antages av riksdagen och i anslutning till de synpunkter, som jag uttalat vid de tillfällen då jag haft att avgiva yttranden över förenämnda förslag, tillåter jag mig att påyrka vissa ändringar.

Förslag till ecklesiastik boställsordning.

§ 23.

Starka betänkligheter måste framställas mot att giva pastoraten fullständig handlingsfrihet i fråga om sättet och villkoren för boställsjordens utarrendering. Slopande av den nu gällande ecklesiastika arrendeförordningen kommer otvivelaktigt att giva upphov till otaliga tvister inom pastoraten och den optionsrätt, som enligt 25 § i den föreslagna ecklesiastika boställsordningen skall fortfarande finnas för arrendator, blir i högsta grad illusorisk. Optionsrättens reella värde måste nämligen endast bli en gest, då pastoraten själva enväldigt skola bestämma de villkor, som förbindas med ny utarrendering. Den oväld och opartiskhet, som nu alltid förutsättes skall finnas hos ecklesiastika boställsnämnderna, kan icke förväntas hos lokala organ. Personliga hänsyn och tillfälliga majoriteter kunna lätt nog förtaga en duktig arrendator möjlighet att fortsätta med brukningen av den jord, som han och kanske hans föräldrar före honom gjort sitt bästa för att hävda och vårda.

Bestämmelserna om optionsrätt hava säkerligen tillkommit icke blott eller kanske ens företrädesvis för tillgodoseende av arrendators egna ekonomiska intressen, utan de ha grundats på den riktiga förutsättningen, att ett jordbruk bevaras vanligen bäst i produktivt skick, om icke ombyten av brukare allt för ofta sker.

En rad vägande erinringar i nu berörda hänseende äro intagna i yttrandena från många länsstyrelser, domkapitlet i Lunds stift, kammarkollegium och statskontoret och desamma måste ovillkorligen tillmätas den största betydelse.

Då boställsnämnderna enligt propositionen skola finnas kvar och bland annat skola hava sig anförtrott att utöva tillsyn över boställena, förefaller det rimligt att desamma böra förrätta arrendeuppskattningar på samma sätt som hittills skett, i enlighet med gällande föreskrifter i ecklesiastika arrendeförordningen.

Om sålunda nämnda förordning slopas, bör 23 § i det föreliggande förslaget ersättas med nu i § 4 av ecklesiastik arrendeförordning intagna bestämmelser jämte kompletterande föreskrifter för ernående av berörda syfte.

§ 69.

Enligt denna § skall allmänt kyrkohemman förvaltas av domkapitlet för kyrkofondens räkning enligt de närmare föreskrifter, Konungen meddelar. Stiftsintendenten skall biträda med förvaltningen av sådant hemman.

Dessa hemman — tillsammans 149 brukningsenheter, varav 71 i Lunds stift —, utgöras av till kyrkofonden indragna boställen. Utredningsmännen och de sakkunniga hava bland annat föreslagit, att som biträde åt stiftsintendenterna skulle anställas sju assistenter, varav assistenten för Lunds stift skulle vara agronomutbildad i och för att handhava förvaltningen av nämnda, till kyrkofonden indragna hemman. Genom den ändring av skogsförvaltningen, som nu föreslås i propositionen, har förslaget om anställande av assistenter icke upptagits av departementschefen. Tillsynen över nämnda hemman handhaves för närvarande av boställsnämnderna. Då ifrågavarande hemman ligga spridda bland övriga boställen, som boställsnämnderna hava att öva tillsyn över, är det självklart att domkapitlens förvaltning genom biträde av boställsnämnderna eller desammas ordförande blir betydligt billigare än om stiftsintendenterna härför skola anlitas. Lämplighetsskäl torde därför tala för att tillsynen av nämnda hemman ombesörjes av boställsnämnderna.

Förslag till lag om kyrkofond.

§ 8.

Domkapitlet i Lund yttrar följande: »Uppskattning av boställes normalavkastning bör enligt domkapitlets förmenande ske vid samtliga löneboställen. Detta med hänsyn framför allt till uppgörelserna med kyrkofonden. För bringande av ordning och reda i hithörande spörsmål synes sådan uppskattning vara nödvändig. Ett pastorat skall kanske ett år ha tillskott ur kyrkofonden ett annat år ej. Kyrkofondens årliga belastning måste ju bland annat bestämmas med hänsyn till avkastningen av löneboställena. Och för ett riktigt beräkande härav böra tillförlitliga siffror ligga till grund. Härtill kommer att en beräkning av kyrkofonden eventuellt tillkommande överskott av boställsavkastning icke kan göras tillförlitlig utan sådan uppskattning. Genom en sådan uppskattning vinnes också erforderlig kontroll över pastoratens förvaltning.»

Denna uppfattning är enligt mitt förmenande riktig, varför den oförmälda uppskattningen bör förrättas i alla pastorat och icke inskränkas till pastorat, som enligt § 7 skall uppbära tillskott ur kyrkofonden.

Sakkunniga hava i sitt förslag sänkt ersättningarna för stiftsintendenter till 15,070 kr. och för skogvaktare till 4,330, emedan assistenternas ersättning höjts till 9,060 kr. Bland annat har föreslagits att assistenten i Lunds stift skulle vara agronomutbildad, för att som huvudsaklig uppgift sköta tillsynen över förenämnda till kyrkofonden indragna 71 boställen. Beträffande den sistnämnda kan den ifrågasatta examensmeriten saklöst undvaras. För tillsynen över dessa hemman är säkerligen en boställsnämndsordförandes allmänna kvalifikationer tillräckliga. Departementschefen har på grund av ändring av utredningsmännens och de sakkunnigas förslag rörande skogsförvaltningen icke upptagit assistenter utan i stället uttalat att behövliga biträden må kunna anställas. Med anledning av nämnda ändring av skogsförvaltningen, kan man nog också med skäl ifrågasätta, om det är nödvändigt eller ens lämpligt, att de 18 skogvaktare, som sakkunnigeförslaget upptog, fortfarande upptagas i statförslaget. När pastoraten själva skola handhava skogsvården, äro dessa befattningshavares ursprungliga uppgifter ur räkning.

Med stöd av vad sålunda anförts får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte antaga Kungl. Maj:ts proposition nr 187
med de ändringar, som här ovan föreslagits.

Stockholm den 4 april 1932.

Sven Jönsson.
